

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
кафедра соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 300-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГРИГОРІЯ САВИЧА СКОВОРОДИ

21 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ

ХАРКІВ – 2022

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(протокол № 11 від 16.11.2022 р.).*

Редакційна колегія: Васильєва М.П. – доктор педагогічних наук, професор;
Романова І.А. – доктор педагогічних наук, доцент;
Шеплякова І.О. – кандидат педагогічних наук;
Штанько М.О. – ст. лаборант кафедри.

Автори опублікованих матеріалів відповідають за підбір, точність і достовірність наведених фактів, правильне цитування джерел, власних імен та інших відомостей. Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів.

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 300-річчю з дня народження Григорія Савича Сковороди, 21.10.2022 р. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 225 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2022.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2022.

Знобей О.В. СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	92
Кабусь Н.Д., Чернушенко А.В. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	94
Клевака Л.П. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ВИХОВАНOK ПОЛТАВСЬКОГО ІНСТИТУТУ ШЛЯХЕТНИХ ДІВЧАТ.....	98
Кожина С.В., Размолодчикова І.В. ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ: ПСИХОСОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	103
Коловоротна Н.А. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРИТ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї.....	106
Костіна В.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	109
Кошова-Куклішина Л.С., Денисюк О.М. ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ НАВИЧOK БЕЗПЕЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	113
Ладоня А.О. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї.....	115
Лейба А.Р. ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ІГОР У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	117
Лобанова А.С., Скочинська-Прокопович Б. СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЖИТТЄЗБЕРЕЖЕННЯ ДІТЕЙ, ПІДЛІТКІВ ТА МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	119
Макар Л.М. ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	122
Манжарова О.О. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІКТ.....	124

Макар Л.М.

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

За даними чисельних досліджень, саме вікова група (15-18 років) є найбільш схильною до негативного впливу оточуючого середовища, виходить з-під контролю батьків та педагогів, прагне до самостійного набуття досвіду відносин у суспільстві. Здійснювати істотну допомогу підліткам у навчанні, навчити їх жити й працювати відповідально, навчити їх продуктивно використовувати приховані ресурси особистості для досягнення цілей, все це покликані здійснювати спеціально підготовлені професіонали – фахівці соціального виховання.

Соціальне виховання – складний і суперечливий процес входження, включення, адаптації підростаючого покоління до життя суспільства у всьому його багатоманітті. В ньому реалізуються ідеали, духовні цінності суспільства на тому чи іншому етапі його розвитку. Соціальне виховання здійснюється як стихійно, так і цілеспрямовано, через спеціально організований вплив і взаємодію навчальних закладів і сім'ї, різних соціальних інституцій. Система соціального виховання діє на будь-якому етапі історичного розвитку, є керованою, але має в своїй основі певні ідеї, якими керується кожна соціальна інституція, організовуючи і здійснюючи свою діяльність.

До цієї системи включено різні елементи, які стають провідними і системоутворюючими у соціальному вихованні тієї чи іншої категорії дітей, підлітків, молоді. В системі соціального виховання майбутніх молодих робітників системоутворюючим елементом є ЗПТО. Участь учнів у справах соціуму – це змістовна основа процесу соціального виховання. І це не лише підготовка до майбутнього життя в соціумі, а реальне життя в ньому, перетворення його. Тут потрібна взаємодія ЗПТО з іншими соціальними інститутами, педагогізація яких відбувається завдяки соціально-педагогічній роботі.

У розвитку сучасної професійної освіти покладено концепції особистісно-орієнтованого навчання і соціального виховання учнів ЗПТО, реалізація яких дозволяє створити необхідні умови для формування соціально активної особистості. Тому, запровадження у виховний процес ЗПТО сучасних форм і технологій, що сприяють соціалізації особистості, розвитку соціально-професійної компетентності, яка активізує практичну самореалізацію суб'єктів виховання, є однією з основних проблем, що стоять перед інженерно-педагогічним колективом ЗПТО.

Сьогодні, основними завданнями виховного процесу в ЗПТО є: виховання ціннісних орієнтацій і громадянської позиції, моральних орієнтирів;

формування самостійної, соціально активної особистості, яка здатна творчо реалізувати свій життєвий задум з опорою на внутрішні ресурси; розвиток і вдосконалення всіх сутнісних сфер підлітка, що складають основу індивідуальності і забезпечують повноцінну участь у всіх сферах соціальних відносин; підготовка до самостійного життя в соціумі.

Навчання в закладі професійно-технічної освіти являє собою особливий тип соціального розвитку. Така лінія соціалізації характеризується меншою авторитетністю для учнів закладів професійно-технічної освіти найближчого соціального оточення дорослих (батьків і викладачів).

Учні ЗПТО є більш орієнтованими на ситуативну поведінку у побудові власних життєвих планів. Характерним для них є більш низький рівень соціальних вимог, знижена значимість навчальних досягнень, а також вони мають схильність до відтворення ціннісних установок прошарків з більш низьким рівнем освіти і матеріального стану. Рух за такою траєкторією розвитку призводить до того, що по закінченні закладу професійно-технічної освіти помітно знижується той відсоток учнів, які вважають, що зробили дійсно правильний вибір, вступивши до навчання в ЗПТО, а також збільшується загальна фрустрованість стосовно перспектив свого майбутнього життя.

Демократизація і гуманізація життєдіяльності учнівської молоді є найважливішими умовами, засобами і результатами вдосконалення процесу соціального виховання. Це виявляється у розвитку учнівського самоврядування, дотриманні прав учнів, наданні їм соціальної допомоги і забезпеченні соціального захисту, засвоєнні учнями засобів самозахисту і здійсненні самодопомоги.

Метою діяльності соціального педагога в закладі професійно-технічної освіти є створення сприятливих умов для особистісного розвитку і безпеки учня, задоволення його потреб, подолання негативних явищ в сім'ї, навчальному закладі, найближчому оточенні, інших соціумах. Соціальний педагог повинен чітко уявляти особливості розвитку підлітків і середовище, яке здійснює на них вплив; він вивчає підлітка, його психологічний стан та планує шляхи подолання кризового стану.

Найважливішим чинником процесу соціального виховання учнівської молоді в ЗПТО виступає цілеспрямована підготовка соціальних педагогів, введення її багаторівневої системи.

Підготовка майбутнього фахівця соціального виховання в закладі вищої освіти – багатоаспектна система, яка поєднує відносно самостійні, але тісно взаємопов'язані і взаємообумовлені підсистеми. Також вона включає в себе не лише безпосередньо навчальну роботу, засновану на сучасних технологіях, але й поза аудиторну діяльність здобувачів вищої освіти, виробничу практику в різних установах, організаціях. При цьому, велике значення має спільна діяльність викладачів і здобувачів, що забезпечує спілкування і розширює формування досвіду самостійної діяльності.

Підготовленість здобувачів вищої освіти до діяльності, до вирішення професійних задач соціального виховання, а також розвиток особистісних

якостей фахівців, що забезпечують їх майбутню професійну успішність, все це і є результатом цілеспрямованого процесу підготовки майбутнього фахівця соціального виховання. Такий фахівець має відповідати певним характеристикам і вимогам професійної компетентності. Його професійна компетентність буде визначатися не лише наявністю певних знань, умінь і навичок, але й особливостями емоційної сфери, що передбачає емоційну стриманість і відсутність тривожності як риси особистості, здатність долати стресові ситуації.

Професійна компетентність майбутнього фахівця соціального виховання учнівської молоді – це результат професійної освіти і практичної діяльності особистості. Особистісно-професійна складова в умовах освітнього середовища відіграє невід’ємну роль в розвитку майбутніх фахівців соціального виховання учнівської молоді в ЗПТО. Основною тенденцією і завданням гуманітарної освіти є значення сутнісних елементів компетентності, умовних чинників формування, зазначення рольових позицій і значимих характеристик різних видів компетентностей в умовах професійної і соціально-професійної діяльності. В процесі професійної підготовки фахівця, особистісна складова професійної компетентності є більш важливою, аніж знання й навички. Особистісно-професійна компетентність в становленні фахівця соціальної сфери на перший план виводить сформованість особистісних якостей.

Під особистісно-професійною компетентністю фахівця соціального виховання учнівської молоді ми розуміємо систему професійно значимих якостей особистості, знань і умінь, що виявляються у здатності усвідомлювати цілі, задачі своєї діяльності, здатності планувати й визначати причини невдач, коригувати діяльність і себе як суб’єкта цієї діяльності.

Для майбутнього фахівця соціального виховання учнівської молоді в ЗПТО дуже важливим є усвідомлення особистісної значимості сенсу соціально-педагогічної діяльності, ступеня своєї емоційно-особистісної зацікавленості, можливості самоствердження в ній.

Якісна підготовка фахівців соціального виховання особистості є вкрай необхідною в сучасних умовах, адже соціальна робота вимагає особливої професійної компетентності фахівця, яка формується як через набуття знань, умінь і навичок у закладі вищої освіти, так і через власні мотиви, ставлення й цінності.

Манжарова О.О.

вчитель початкових класів Криворізької гімназії №97
Криворізької міської ради

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІКТ

В умовах Нової української школи актуальним завданням є формування мотивації учіння молодших школярів засобами творчих завдань. Мотиваційний